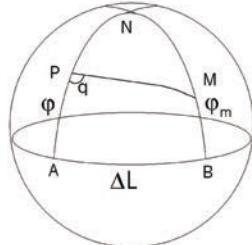

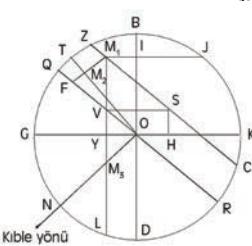
ve nisbeten bu usulde yapılan kible tayinleri ancak yaklaşık bir yön belirleyebilmekte, asıl kesin çözüme ise trigonometrik hesaplarla ulaşılabilir.

Matematiksel ifade ile herhangi bir yerin kiblesi, Mekke ile o yerin enlem ve boyamlarının trigonometrik fonksiyonudur.

Şekildeki P herhangi bir yeri, M Mekke'yi, N kuzey kutbunu ve AB ekuatoru göstersin. P ve M'den geçen meridyenler sırasıyla NPA ve NMB'dir. Matematiksel terimlerle P'ye göre kible P ve M boyunca çizilen hat ile tanımlanır. PM hattı ile NPA meridyeni arasındaki q açısı kible inihrafı (sapması) olarak adlandırılır. φ bulunan yerin enlemi (PA yayı), φ_m Mekke'nin enlemi (MB yayı) ve ΔL de boyamlar arasındaki farkı (AB yayı) göstersin. Bu durumda q açısı φ, φ_m ve ΔL'nin bir fonksiyonudur ve küresel trigonometri ile tesbit edilir. Buna göre modern formül şöyledir: $q = \cot^{-1} \frac{\sin \varphi \cos \Delta L - \cos \varphi \tan \varphi_m}{\sin \Delta L}$

İslâm astronomları tarafından verilmiş olan çözümler bu değere çok yakındır. Kible yönünün tayini için kesin çözümlerin genelde trigonometri ağırlıklı olmasına karşılık bazı astronomlar çözümlerinde Menelaus teoremini kullanmışlardır. Bunlardan Birûnî, *Tahdîd nihâyatî l-emâkin* adlı eserinde diğerlerinden farklı bir metod önermektedir ve önerdiği ilginç çözüm küresel trigonometri alanında İslâm bilim adamlarının ne kadar ilerlemiş olduğunu göstermektedir. Birûnî'nın yöntemi dört yardımcı yay ile (θ_1 , θ_2 , θ_3 , θ_4) q değerinin bulunmasıdır. θ_1 gündüz daire sine olan uzaklık yayı, θ_2 Mekke'nin ufkuna göre düzeltilmiş bögesel enlem, θ_3 enlem düzeltimi, θ_4 iki yer arasındaki mesafedir. Buna göre $\theta_1 = \sin \Delta L \cos \theta_m$, $\theta_2 = \frac{\sin \theta_m}{\cos \theta_1}$, $\theta_3 = j - \theta_2$, $\theta_4 = \cos \theta_3 \cos \theta_1$, olur ve buradan q şu formülle bulunur: $\sin q = \frac{\sin \theta_1 \cos \theta_3}{\sin \theta_4}$.

Sekilde Z, kiblesi bulunacak yerin zeniti (baş ucu) ve SZPN meridyeni, P kutup, M Mekke'nin zeniti, GLJ ufuk, MPL Mekke'nin meridyeni, ZMK M'nin yükseklik dairesi, MHJ kutbu P olan büyük daire, PN = φ, PL = φ_m ve ∠MPZ = ΔL'dir; bulunmak istenen ise SK = q'dur. Menelaus teoremi yardımıyla aşağıdaki eşitlik elde edilir:

$$\frac{\sin MP}{\sin MH} = \frac{\sin \angle MHP}{\sin \angle MPH} \text{ yani } \frac{\cos \varphi_m}{\cos \varphi} = \frac{\sin 90^\circ}{\sin \Delta L}$$

Burada $\angle F$ bilinir. θ_1 , $\angle F$ açısının tamlayıcıdır. Böylece eşitlik $\frac{\sin \angle F}{\sin \angle PLF} = \frac{\sin PL}{\sin PF}$ yani $\frac{\cos \theta_1}{\sin 90^\circ} = \frac{\sin \varphi_m}{\sin PF}$ haline gelir. PF bilinir $\theta_2 = PF$ dir. FN = PN - PF = φ - θ₂ olduğundan θ_3 , FN'yı verir. Yine Menelaus teoreminden aşağıdaki oranlar elde edilir: $\frac{\sin FZ}{\sin HF} = \frac{\sin \angle G}{\sin \angle HJ}$ yani $\frac{\cos \theta_4}{\cos \theta_1} = \frac{\sin 90^\circ}{\cos \theta_1}$ ve $\frac{\sin \angle G}{\sin \angle LF} = \frac{\sin FN}{\sin GN}$ yani $\frac{\sin \theta_4}{\sin \theta_3} = \frac{\sin \theta_3}{\sin GN}$ ve buradan q=SK=90°-GN olarak bulunur.

Kible tayini konusunda Şemseddin el-Halîfi'nin (ö. 800/1397 [?]) yaptığı çalışma da büyük önem taşımaktadır. Halîfi, 10°-den 56°'ye kadar φ'nin ve 1°'den 60°-ye kadar ΔL'nin her derecesi için q (φ, φ_m, ΔL) değerini ölçerek bir tablo hazırlamıştır. Bu tabloyu nasıl oluşturduğundan bahsetmez; ancak tabloyu vermeden önce Hasan b. Ali el-Merrâkûşî'nin (ö. 660/1262 [?]) metodunun uygunluğundan söz eder. Bu yönteme göre önce $\sinh = \sin(\bar{\varphi} + \varphi_m)$ - VersΔL $\frac{\cos \varphi_m \cos \varphi}{R^3}$ bulunur, sonra aşağıdaki formül yardımıyla q değeri tesbit edilir:

$$q = \arccos \left[\frac{R \left[\frac{\sinh \tan \varphi - R \sin \delta}{R - \cos \varphi} \right]}{\cosh} \right]$$

Halîfi bu formülle kırk dört önemli yer için kible tayini yapmış ve bunları tablolardaki halinde vermiştir.

Günümüzde pratik ve bilimsel metodların dışında -aslında bilimsel metodların pratik sonucu olarak- en kolay ve en hatalız kible tayini, namaz vakitlerini gösteren duvar takvimlerindeki "kible saatı"nde gölgelerin uzandığı yöne dönmemekle yapılmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Birûnî, *The Determination of the Coordinates of Cities* (trc. Jamil Ali), Beirut 1967, s. 12-13, 199, 241-263; J. B. Delambre, *Histoire de l'astronomie du moyen âge*, Paris 1819, s. 57-60; L. A. Sébillot, *Prélogomènes des tables astronomiques d'Oougl-Beg: Traduction et commentaire*, Paris 1853; E. S. Kennedy, *A Commentary upon Birûnî's Kitâb Tahdîd al-Amâkin*, Beirut 1973, tür.yer.; G. Rudloff - A. Hochheim, "Die Astronomie des Mahmûd ibn Muhammed ibn 'Omar al-Çagmini", *ZDMG*, XLVII (1893), s. 213-275; C. Schoy, "Abhandlung des al-Hasan ibn al-Hasan ibn al-Haitam (Alhazen) über die Bestimmung der Richtung der Qibla", a.e., LXXV (1921), s. 242-253; a.mlf., "Abhandlung von al-Fadl b. Hatim al-Nairizi über die Richtung der Qibla", *SBAW* (1922), s. 55-68; a.mlf., "Kible", IA, VI, 668-671; D. A. King, "Ibn Yunus' Very Useful Tables for Reckoning Time by the Sun", *Archive for History of Exact Science*, X, Heidelberg 1973, s. 342-394; a.mlf., "Al-Khalîli's Qibla Table", *JNES* (1975), s. 81-122; a.mlf., "Qibla", *EI²* (Ing.), V, 83-88; a.mlf., "Astronomy and Islamic Society: Qibla, Gnomonics and Timekeeping", *Encyclopedia of the History of Arabic Science* (ed. Roshdi Rashed), London 1996, I, 128-184; E. S. Kennedy - Y. Id., "A Letter of al-Birûnî: Habash al-Hâsib's Analemma for the Qibla", *Historia Mathematica*, I, California 1974, s. 3-11; E. M. Bruins, "Ptolemaic and Islamic Trigonometry: The Problem of Qibla", *MTUA*, IX/1-2 (1991), s. 45-68; Ahmad S. Dallal, "Ibn al-Haytham's Universal Solution for Finding the Direction of the Qibla", *Arabic Sciences and Philosophies*, V, Cambridge 1995, s. 145-193.

YAVUZ UNAT

KIBLE TAŞI

(bk. NAMAZGÂH).

KIBRIS

Akdeniz'in Sicilya ve Sardinya'dan sonra üçüncü büyük adası.

Adını en önemli yer altı zenginliklerinden olan bakır madeninden (Lat. cyprum / cuprum) alır. Doğu Akdeniz'in kuzeydoğu köşesinde bulunan ada Türkiye kıyılarının

KIBRIS

dan 70 km. kadar açıktadır ve 9251 km² yüzölçümüne sahiptir. Kuzey sahillerinden Toros dağlarının rahatlıkla görülebileceği kadar Anadolu yarımadasına yakın bulunan Kıbrıs adası jeolojik yapı bakımından buraya bağlıdır. Antalya ve Mersin körfezleri arasında yer alan Taşeli çıkışının hemen güneyinde onun âdetâ denizin ortasından çıkışmış bir parçası gibidir ve şahadet parmağı İskenderun körfezini gösteren bir eli andırır. Birçok ilim adamı Kıbrıs'ı, yapı ve üçüncü zamanın genç kıvrımlarına ait olan yeryüzü şekilleri bakımından Anadolu'nun güney kenarı boyunca uzanan ve yine üçüncü zamana ait olan Toros dağ sistemi içerisinde mütala etmektedir. İlmî araştırmalar, Hatay ilindeki dağ ve ovaların 130 km. güneybatıda Kıbrıs'ta deniz seviyesi üzerine çakararak aynı vasisflarla devam ettiğini göstermiştir. Meselâ Amanoslar'ın devamı Beşparmak (Girne) dağlarını, Aşağı Âsi oluğu çokkültü alanının devamı Orta Çukur'u (Mesarya ovası) ve Keldağ'ın devamı 1952 m. yüksekliğindeki Karlidağı'ı (Trodos) meydana getirir. Bu durum, Kıbrıs'ın jeolojik açıdan Anadolu'nun bir parçası olduğu görüşüne kuvvet kazandırmaktır, burada bir zamanlar ana kıtada yaşayan cüce fillerle cüce su aygırlarının fosillerine ve halen Türkiye'de yaşayan yabanî koyunla yaban kedisine rastlanması da bunu desteklemektedir.

Kıbrıs yazıları sıcak ve kurak, kuşları ılık ve yağışlı bir Akdeniz iklimine sahiptir. Kasım ve mart ayları arasındaki beş aylık kış mevsiminde bol yağış alır. Yağışlar, yıllık ortalama değerleriyle adanın kuzey ve güney kenar bölgelerinde 600 mm. civarında ve daha fazla (Girne 540 mm., dağlarda 1000 milimetreye yakın), iç kesimlerde ise 400 milimetreden azdır (Lefkoşa 290 mm., Magosa 310 mm.); güneydoğu Larnaka'nın güneyine rastlayan sahillerde de yağışlar az görülür (300-400 mm.). Adanın kış ve yaz ortalama sıcaklık değerleri otuz beş yıllık gözlem sonuçlarına göre Girne'de ocak 12°.4, ağustos 27°.7, Lefkoşa'de ocak 10°.2 ve ağustos 28°.9'dur. Yıllık sıcaklık farkları ise Girne'de 15°.3 ve Lefkoşa'de 18°.7'dir. İç kısımlarda ve dağlarda zaman zaman gerçekleşen don olaylarına kıyılarda hemen hiç rastlanmaz. Adanın yarısına yakın bir kısmını kaplayan Trodos dağlık alanının 1000 metreden yüksek kısımlarında kar yağışlarına da rastlanır; bundan dolayı adanın yegâne kar tutan bu ârizalarına Karlidağ adı verilmektedir. Yüksek yerlerde kar ocaktan marta kadar

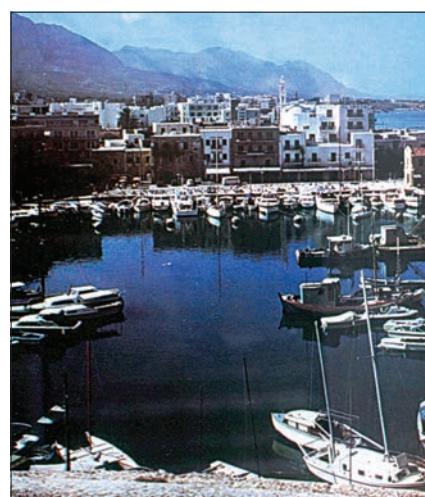
yerde kalır. Adanın Girne dağıları ve Orta Çukur gibi diğer bölgelerinde de kar yağışlarına rastlanmakla birlikte biriken karın uzun müddet yerde kaldığı görülmez. Fakat çok seyrek de olsa istisnaî durumlarla karşılaşmak mümkündür. Meselâ 20 Nisan 1950 tarihinde Mesarya'ya motorlu araçların işlemesini engelleyecek kadar yoğun biçimde kar yağımiş ve ancak yollar kardan temizlendikten sonra trafik açılmıştır. Trodos dağlık alanının yağış bakımından başka bir özelliği de 1000 metreden yüksek yerlerinin yazın dahi ara sıra yağış olması ve bu sebeple genelde görülen yaz kuraklığının burada da ha az hissedilmesidir.

Akarsular yukarı çıkışlarında devamlıdır; fakat aşağılarda sadece yılın yağışlı zamanlarında su taşırlar. Trodos dağlık alanı ve güneye doğru uzantısı olan plato lar adanın ana su hazinesini meydana getirir. Bu dağlık alanın kuzeyine doğru uzanan ırımkaların çoğu yamaçların dikliği sebebiyle kısadır; buna karşılık güneye ve dağlık alanın doğu tepelerinden kaynakları alarak doğuya, Mesarya'ya ve yine Trodos'un kuzey yamaçlarından doğarak batıya bükülmek suretiyle Güzelyurt (Omorfo) ovasına gidenler ise uzundur. Akarsuların büyük çoğunluğu karasal Akdeniz yağış rejimine bağlı olarak aralık, ocak ve şubat aylarında, yanı kiş mevsiminde kabarır, yaz aylarında ise hemen hemen tamamen kurur. Kıbrıs'ta birçok küçük göl vardır; bunlardan önemli iki tanesi Larnaka ve Limasol şehirlerinin güneybatisındaki tuz gölleridir. Larnaka tuz gölü ekonomik açıdan olduğu kadar yakınındaki Hz. Muhammed'in sütteyesesi Ümmü Harâm'ın türbesi sebebiyle turistik açıdan da önemlidir. Kıbrıs'ın bitki örtüsü Orta Çukur ile güney kenar ovalarında bozkır çalışmaları, dağların yüksek kısımlarında orman topluluklarından oluşur. Eskiden yalnız dağlar değil ovalar da sık ormanlarla kaplı idi. Fakat bu ormanlar bir yandan bakır ve gümüş madenlerinin işletilmesi, bir yandan gemi yapımı ve Misir gibi ağaçsız ülkelere odun ihracatı yüzünden tahrip edilmiş, yangınların ve keçilerin verdiği zararlar da buna eklenmiştir. Bugün Kıbrıs arazisinin ancak % 20 kadarı ormanlıktır. Dağların yüksek yamaçlarında Halep çamı, Karaçam, Lübnan sediri ve diğer ağaçlardan oluşan orman topluluklarına rastlanır.

Normalde Kıbrıs ekonomisinin temeli tarıma dayanmaktadır. Arazinin tarıma elverişli olan % 60'ı önem sırasıyla bugday, arpa, patates, tütün, baklagiller, so-

ğan, domates vb. bitkilere tahsis ediliyor. Gelir kaynakları arasında bağlarla bu na dayanan şarap endüstrisinin, turuncigiller, zeytin ve harupun (keçi boynuzu) önemli bir yeri vardır; hayvancılık da ehemmiyetli bir geçim kaynağı idi. Bunların yanında madencilik, özellikle adaya isim ve şöhretini sağlayan bakır ile gümüş, demir, asbestos, krom, boyalı taş (terra umbra) ve alçı taşı (jips) işletmeciliği önemli bir yer tutuyordu. Bugünkü ekonomi ise 1974'teki barış harekâti sonunda ortaya çıkan Kuzey ve güney bölgelerinde ayrı ayrı özellikler göstermektedir. Adanın kuzeyinde yer alan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ekonomisi güneyde kalan Rum bölgelerinden tamamen bağımsızdır ve Türkiye Cumhuriyeti ekonomisile yakınan ilgilidir. Kıbrıs'ın en önemli gelir kaynağı tarımdır. 1974'te iş gücünün % 33'ü bu sektörde çalışıyordu; bugün kuzey nüfusunun % 45'i, güney nüfusunun % 25'i geçimini tarımdan sağlamaktadır. Başlıca ürünler narenciye, patates, havuç, üzüm, harup, tütün, bugday ve arpadir. 1974'ten sonra üretim alanı olarak narenciye'nin % 80'i, tütünün tamamı, harupun % 40'i, havucun % 80'i, patatesin % 10-15'i Türk bölgesinde kaldı; güneyde narenciye boşluğunu patatesle diğer sebzeler doldurdu. Buna karşılık bağların ve zeytinyaşıklarının çoğu güneyde kaldı. İhraç edilen başlıca tarım ürünleri kuzeyde narenciye, patates, harup ve tütün, güneyde ise patates, narenciye, üzüm ve diğer meyvelerle sebzelerdir.

Girne Limanı'ndan bir görünüş

Endüstri 1974 savaşından çok zarar göründü. Kıbrıslı Rumlar sınaç üretimin % 70'ini kaybettiler. Fakat 1975'ten sonra bu alanda büyük gelişmeler oldu. Özellikle elbise, ayakkabı, çimento, mukavva, sigara, konserve ve şarap endüstrilerinden büyük gelir sağlandı. Kuzeyde endüstri kaynakları azdır; madencilik faaliyetinin yaklaşık % 90'ı Rum bölgесindedir ve Türk bölgesinde petrol arıtma ve enerji tesisi yoktur. Turizm endüstrisi de 1974 savaşından etkilendi; otellerin % 90'ı Türk bölgesinde kaldı. Bununla beraber güneyde otellerin yatak sayılarının arttırmasıyla turizm canlandırılmıştır. Kuzeyde de turizm gelişmiş fakat Kıbrıs Rumları'nın ve Yunanistan'ın olumsuz propagandaları sebebiyle güneydeki kadar ilerleyememiştir.

Devlet merkezi Lefkoşa'nın toplam nüfusu 200.500'dür (2001 tah.). Diğer şehirler kuzeyde Girne (15.160, 1996) ve Gazimagosa (31.286, 1996), güneyde ise Limasol (157.500, 2000 tah.), Larnaka (70.500, 2001 tah.) ve Baf'tır (46.000, 2001 tah.).

BİBLİYOGRAFYA :

A. Philippson, *Das Mittelmeergebiet, Seine Geographische und Kulturelle Eigenart*, 2. Aufl., Leipzig 1907, s. 177-178; U. Frey, *Türkei und Zypern in Vorder und Südasiens in Natur, Kultur und Wirtschaft*, Hdb. d. Geogr. Wiss., Potsdam 1937, s. 59; F. R. Henson v.d.gr., A Synopsis of the Stratigraphy and Geological History of Cyprus (reprinted from the Quarterly Journal of the Geological Society of London, CV/1 [1949]), s. 4-5; W. B. Fisher, "A Physical, Social and Regional Geography", The Middle East, London 1961, s. 437; a.mlf., *Cyprus, Physical and Social Geography in the Middle East and North Africa 1984-1985*, London 1985, s. 283-294; Cevat R. Gürsoy, "Coğrafya Bakımından Kıbrıs ve Türkiye", *Milletlerarası Birinci Kıbrıs Tektikleri Kongresi: Türk Heyeti Tebliğleri*, Ankara 1971, s. 41-57; a.mlf., "Kıbrıs", *Havacılık ve Turizm Dergisi*, IV/5-9, Ankara 1960, s. 18-23; a.mlf., "Kıbrıs Müşahedeleri", DTCFD, XX/3-4 (1963), s. 161-212 ve 44 resim; a.mlf., "Kıbrıs'tan Yeni İntibalar", TK, VII/77 (1969), s. 373-375; Tevfik Tarkan, *Kıbrıs*, Ankara 1975; Süleyman Oğuz, *Kıbrıs, Ekonomik ve Sosyal Yönüyle*, İstanbul 1975; Reşat Aktan, "Kıbrıs'ın İktisadi Bünyesi ve Meseleleri", TK, II/16 (1964), s. 22 vd.; B. Darkot, "Kıbrıs", IA, VI, 672-676; A. H. de Groot, "Kubrus", E/İng., V, 301-302.

CEVAT RÜŞTÜ GÜRSOY

Tarih. Kıbrıs adası, Büyük Roma İmparatorluğu'nun 395'te idarî bakımdan ikiye ayrılmışıyla imparatorluğun doğu yarısı sınırları içinde kaldı. Bu tarihten 1191 yılında kesin biçimde imparatorluktan kopuşuna kadar Bizans'ın bir eyaleti olarak varlığını sürdürdü. Ortaçağ döne-

mine girerken IV. yüzyılın ortalarında arkaya vuku bulan depremlerle büyük zara uğrayan Kıbrıs, İmparator Konstantios tarafından büyük çapta onarılıp bu felâketin tahrifatını atlattı. Bu arada eski Salamis şehri de Konstantia adıyla yeniden kurularak Kıbrıs'ın merkezi oldu. Ada, Efes Konsili'nde (431) alınan karar uyarınca Ortodoks kilisesinin dört büyük patriğinin arkasında yer alan bir başpiskoposluk idare edilmeye başlandı. Ancak 536'da İmparator I. Iustinianos bu duruma son verdi ve adayı beş bölgeye ayırarak merkezî idareye bağladı.

Kıbrıs coğrafi mevkii, askerî ve ticari önemi dolayısıyla asırlarca müslümanlarla hristiyalar arasında mücadele alanı oldu. Halife Osman döneminde Suriye Valisi Muâviye b. Ebû Süfyân, yillardan beri Bizans'a karşı Anadolu'da karadan yürütülenavaşların yanı sıra denizden de hücumu geçmenin kaçınılmaz olduğunu görerek Kıbrıs'a bir donanma gönderilmesi hususunda halifeyi ikna etti (27/648). Halife, sahillerin askerle takviye edilmesi ve hiç kimse sefere zorlanmayıp yalnız gönüllülerin alınması şartıyla Kıbrıs'a hareket edilmesine izin verdi. Muâviye'nin 28 (648-49) yılında Kıbrıs üzerine düzenlediği sefere ashaptan birçok gönüllünün yanında Ubâde b. Sâmit ile hanımı Ümmü Harâm da katıldı (Belâzûrî, s. 245). Muâviye, Mısır Valisi Abdullah b. Sa'd b. Ebû Serh'i de sefere çağırdı. Müslüman filosu 649 İlkbaharında 1700 gemiyle (Ebû'l-Ferec, I, 180) Akkâ'dan denize açıldı. Muâviye filonun idaresini Abdullah b. Sa'd Ebû Serh ile Abdullah b. Kays'a verdi. Müslümanlar Kıbrıs'ın merkezi Konstantia önünde karaya çıkarak şehri kuşattılar. Karaya çıktıığı sırada Ümmü Harâm bindiği hayvandan düşüp öldü ve burada defnedildi. Hala Sultan Tekkesi adıyla bilinen kabri bugün de ziyaret edilmektedir. Kuşatma sonunda Kıbrıs barış yoluya ele geçirildi. 7200 altın vergi ödenmesi ve Müslümanlara saldırılmaması şartıyla anlaşma sağlandı. Kıbrıs valisi Bizans'a ödemekte oldukları verginin engellenmemesini istedi. Kıbrıslılar birkaç yıl anlaşmaya uydular. Deniz yoluyla İstanbul'a ulaşmayı planlayan Muâviye bu süre içinde donanmasını güçlendirdi. 33 (654) yılında Kıbrıs üzerine yapılan ikinci seferde Lapithos şehriyle adanın bir kısmı yağmalandı ve buraya 12.000 kişilik bir askerî birlik yerleştirildi.

Muâviye'nin oğlu Yezid, sonuçsuz kalan İstanbul kuşatmasından sonra babasının imparatorla yaptığı anlaşmayı kabul et-

tiği gibi Kıbrıs'a yerleştirilmiş olan müslümanları da geri çekti (680). 685'te halife Abdülmelik b. Mervân ile Bizans İmparatoru II. Iustinianos arasında barış şartları yenilendi. Kıbrıs'tan alınan verginin yine iki taraf arasında bölüşülmesine karar verildi. Ayrıca imparator, Kıbrıs başpiskoposunu ve adanın Ortodoks kilisesine bağlı yerli halkın Kyzikos yakınında yeni inşa ettirdiği Iustinianopolis şehrine nakletti. Kıbrıs başpiskoposunun unvanında bu şehrin adı bugün de zikredilmektedir. Kıbrıslılar'ın sürgünü adaya dönmemelerine izin verildiği 695 yılına kadar sürdürdü. Bu arada yerli halktan Suriye'ye götürülenler de adaya geri döndüler. Halife II. Velîd, 125 (743) yılında donanma kumandanı Esved b. Bilâl'ı Kıbrıs'a sefere memur etti, fakat kayda değer bir sonuç alınmadı. Kıbrıs, Abbâsî Halifesi Ebû Ca'fer el-Manṣûr zamanına (754-775) kadar müslümanlara yıllık vergi ödemeye devam etti. Bizans, İslâm devlet merkezinin Dımaşk'tan Bağdat'a nakledilmesiyle doğu sınırında gerek karada gerekse denizde rahatladi. Abbâsîler içinde kargaşanın süregibi yıllarda İmparator V. Konstantinos 746'da Maraş'ı zaptetti. Bizans donanması da İskenderiye'den gönderilen bir Müslüman filosunu Kıbrıs açıklarında yenilgiye uğrattı (747).

772 ve 790'da gerçekleştirilen seferlerden sonra 806 yılında Hârûnürreşîd'in emriyle Humeyd b. Ma'yûf Kıbrıs'a sefer düzenleyerek 16.000 kişiyi esir aldı. Fakat Kıbrıs Bizans İmparatorluğu'nun bir parçası olarak kaldı. İmparator I. Basileios kumandan Aleksios'u Kıbrıs'a vali olarak tayin etti. Bu yıllarda Kıbrıs Abbâsî hilafetine haraç ödemeyi sürdürdü. 905'te logothetes Himerios, Girit'teki müslümanlara karşı saldırılarında Kıbrıs'ı Üs olarak kullandı. 911-912 yılında bir Bizans dönmesi olan Damianos idaresindeki Müslüman ordusu Kıbrıs'ı dört ay işgal etti. 961'de Girit'in kesin olarak Bizans hâkimiyetine girmesinden sonra Kıbrıs'ta da Bizans İmparatorluğu'nun otoritesi yeniden kuruldu. Bununla beraber merkezî idareye karşı 1043 ve 1092'de ayaklanması oldu.

Kıbrıs, XI. yüzyılın sonunda Haçlı seferleri başladığında Bizans ile Haçlılar arasında iyi ilişkiler ve yakın temas sağlayan bir rol üstlendi. 1098'de Antakya'yı kuşatan Haçlılar'a buradan yiyecek yardımında bulunuldu. XII. yüzyıl başında Antakya Prinkepsi Tankred'in Lazkiye'ye saldırısına karşı imparatorluk donanması müdafaleyi Kıbrıs'tan yürüttü. Kudüs Haçlı